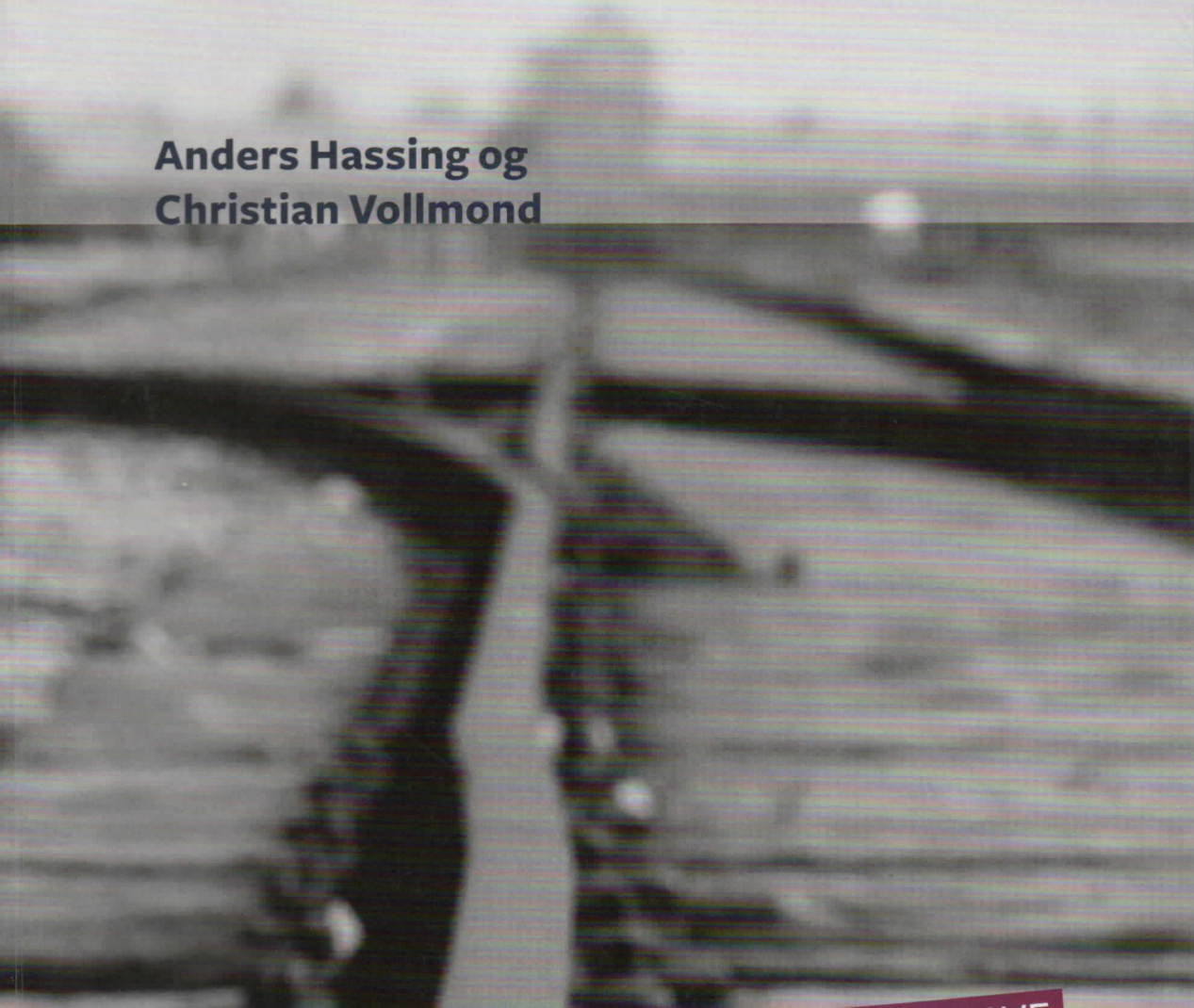

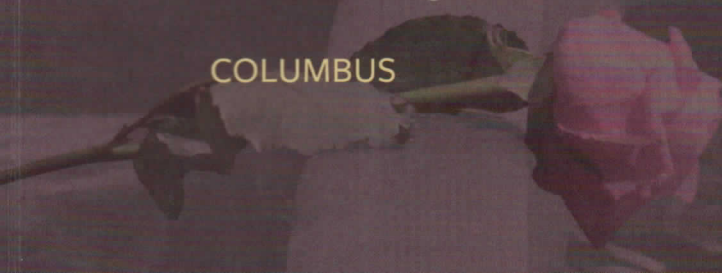
**Anders Hassing og
Christian Vollmond**

2. UDGAVE

FRA FORTID TIL HISTORIE

Historiefagets identitet og metoder

COLUMBUS

Endelig er det en ofte benyttet teknik at kræve, at politiske modstandere "tager deres ord i sig", tager afstand fra eller endda siger undskyld for noget, de har ment eller gjort i deres fortid. Fortidige handlinger eller synspunkter gøres til noget mistænkeligt, som personen skal undskylde. Hensigten er dels at fremstille synspunktet eller handlingen som illegitim, dels at fremstille modstanderen som mistænkelig og utroværdig. Hvis modstanderen tvinges til at sige undskyld, er det en sejr. Og hvis modstanderen nægter at sige undskyld, men det er lykkedes at mistænkeliggøre synspunktet eller handlingen, er det også en sejr.

Faghistorie – historie som videnskab

I nutidens Danmark møder vi helt overordnet to slags historie:

Faghistorie og **populærhistorie**. I faghistorie er det et krav, at der anvendes historiefaglige metoder og teorier til at undersøge fortid (læs mere herom i kapitel 2 og 5). Det er også et krav, at der systematisk er dokumentation for, hvorfra den formidlede viden stammer (kildehenvisninger), så andre vil kunne gentage undersøgelsen og i princippet kunne komme frem til de samme resultater.

Andre kendetegn ved faghistorie er, at man ser fortiden som grundlæggende anderledes end nutiden og derfor så vidt muligt prøver at forstå fortiden på dens egne betingelser. Fortidige mennesker tænkte og opførte sig forskelligt fra os. For at forstå dem må man kende den sammenhæng, kontekst, de levede i. Det kan være deres materielle livsbetingelser, måden, magten blev udøvet på i deres samfund, fordelingen af velstand, hvilke samfundsgrupper der fandtes, og hvordan de så på sig selv og deres verden.

* Faghistorie:

En fremstilling af fortid baseret på historiefaglige metoder.

* Populærhistorie:

Fremstillinger af fortid, der ikke er baseret på historiefaglige metoder, og som i emnevalg og formidling lægger vægt på det underholdende.

Kendetegn ved faghistorie

Formålet er at finde svar på en historisk problemstilling

Der benyttes faghistoriske metoder

Der er systematisk dokumentation (kildehenvisninger og litteraturliste)

Kritisk historiesyn (ikke regressivt eller progressivt)

Bevidsthed om:

- fortidens anderledeshed
- den historiske kontekst
- forandringsprocesser

Endelig har faghistorikere fokus på forandringsprocesser, nemlig de forløb, der har ført til, at den anderledes fortid er blevet til vores nutid. "Før" er blevet til "nu", nogle gange gennem voldsomme omvæltninger, andre gange gradvise forandringer. Alt i vores nutid er et resultat af historiske forandringer og kan forandre sig over tid – alt er på den måde "historisk". Et skema til brug ved analyse af faghistoriske materialer kan findes på s. 171.

Faghistorie er, hvad de fleste kapitler i denne bog handler om. Men i hverdagen møder vi ofte en anden slags historie:

Populærhistorie – historie som underholdning

I populærhistorie er der ikke de samme krav, og der benyttes sjældent historiefaglige metoder og forklaringsmåder. I stedet er hensigten som regel at tjene penge til producenterne ved at underholde, engagere og give en følelse af at være i kontakt med noget "oprindeligt". Man kan for eksempel tale om, at fortid giver et produkt en autenticitet. Populærhistorie i film og tv-serier skal underholde med en dramatiseret fortid. Tøj og indretning i vintage- og retro-stil gør det muligt at skille sig ud på en lidt ironisk og cool måde. "Fortidsturisme" til vikingemarkeder og ridderturneringer kan give deltagerne oplevelsen af at møde en fjern og eksotisk fortid med heltemod, bål og spisning i det fri; en mere enkel verden, der kan udgøre et pusterum fra hverdagens travlhed, bekymringer og kedelige rutiner.

Populærhistorie er ofte mere udtryk for en nutidig fantasi end en troværdig skildring af en fortidig virkelighed. Er det et problem? Ikke nødvendigvis; men man skal være opmærksom på, at populærhistorie ofte fortæller mere om sin egen samtid end om en fortidig virkelighed. Kun hvis man bruger kravene til faghistorie på populærhistorie, bliver den problematisk. Ud over at populærhistorie ofte omhandler fiktive personer, er der – set fra en faghistorisk synsvinkel – også et udbredt problem med **anakronisme** i populærhistorie. Anakronisme er, når der er en tidsmæssig uoverensstemmelse mellem forskellige forhold i fremstillingen. Det kan for eksempel være, at personerne gør sig overvejelser eller har holdninger, der hører en anden tid til, eller at der simpelthen optræder ting, der slet ikke fandtes i den tid, som fremstillingen skulle forestille at foregå i. Man tager med andre ord ikke fortidens anderledeshed alvorligt. Det kan være et bevidst og underhol-

※ **Anakronisme:**
Elementer (genstande, tanker og lignende) fra andre tider blandes fejlagtigt ind i en fortidsfremstilling

Kendetegn ved populærhistorie

Formålet er at underholde og ofte sælge et produkt

Der benyttes dramaturgiske virkemidler, men ikke faghistoriske metoder

Ofte ingen eller mangelfuld dokumentation

Fortiden og fortidige personer fremstilles ofte ”sort/hvidt”, enten romantiserende (det regressive historiesyn) eller som værre, end den/de var (det progressive historiesyn)

Ofte manglende bevidsthed om:

- fortidens anderledeshed (fortidige mennesker gør sig nutidige tanker)
- den historiske kontekst (væsentlige og komplicerede forhold udelades)
- forandringsprocesser (de forklares overfladisk eller forkert)

dende valg, som man kan træffe i populærhistorie. Men det vil aldrig være acceptabelt i faghistorie. Begge typer af historie påvirker vores historiebevidsthed og er en del af den måde, vi mennesker omgås og forholder os til fortid på. Et skema til brug ved analyse af populærhistoriske materialer kan findes på s. 171.

Hvilken slags historie er det?

Der kan ikke altid tegnes en klar skillelinje mellem fag- og populærhistorie. For eksempel kan man i en Hollywoodfilm gå meget op i autentiske kulisser og kostumer, samtidig med at personerne i filmen er fiktive. Filmens kostumer og kulisser kan altså siges at være præget af en faghistorisk tilgang til fortid, mens resten er populærhistorie. Man kan tale om, at fag- og populærhistorie findes i et utal af mellempositioner og blandinger. Forholdet mellem fag- og populærhistorie er det, man også kalder et skalabegreb – en linje med to yderpoler, som man kan placere formidlingen i forhold til.

Figur 9 Skalaen faghistorie-populærhistorie

Faghistorie ←————→ Populærhistorie

OPGAVE

- Find eksempler på historieformidling, og placér dem på skalamodellen ovenfor. For eksempel en film eller en lærebog i historie – eventuelt den her!
- Hvor på skalaen placerer du materialet?
- Hvorfor?